

HET LIED
van de
BOMEN

JULIE CANTRELL

HET LIED
van de
BOMEN

Vertaling: Roeleke Meijer-Muilwijk

UITGEVERIJ MOZAÏEK, ZOETERMEER

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council (FSC) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Ontwerp omslag Bas Mazur
Vertaling Roeleke Meijer-Muילwijk
Layout/dtp Gerard de Groot

ISBN 978 90 239 9428 2
NUR 342

Oorspronkelijk verschenen bij David C Cook, Colorado Springs, USA, onder de titel *Into the Free*.

Engelstalige uitgave © 2012 Julie Cantrell
Nederlandse uitgave © 2013 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden

www.uitgeverijmozaiek.nl

Voor mijn moeder,

die me leerde mensen lief te hebben om wie ze zijn
en hen te vergeven wat ze niet zijn.

En voor mijn man,
die me leerde het bos in te gaan en mijn gedachten tot stilte te brengen
zodat ik God kon horen.

En voor mijn kinderen,
die me leerden het lied van de bomen te horen
en meer lief te hebben dan ik voor mogelijk hield.

For winter's rains and ruins are over,
 And all the season of snows and sins;
The days dividing lover and lover,
 The light that loses, the night that wins;
And time remembered is grief forgotten,
And frosts are slain and flowers begotten,
And in green underwood and cover
 Blossom by blossom the spring begins.¹

- Algernon Charles Swinburne, 'Atalanta in Calydon'

maart 1936

Een lange, zwarte trein knarst dwars door de velden van meneer Sutton. Zijn paarden doen niet eens de moeite hun hoofd op te tillen. Ze zijn niet bang voor de ijzeren wielen en de rokende locomotief. De treinen komen elke dag langs, in rechte lijnen, net als de zomen die mama in de broeken van rijke mensen stikt. Strijken en naaien, wassen en verstellen. Dat doet mama voor geld. En ik? Ik klauter in de bomen van meneer Sutton, woon in een van de hutten van meneer Sutton, verkoop de pecannoten van meneer Sutton en droom ervan op de paarden van meneer Sutton te rijden – dat alles in de schaduw van het grote huis van meneer Sutton.

‘Hij bezit de hele planeet. Elke vierkante centimeter. Van pool tot pool, van zee tot zee!’ Ik leun over de tak van de zoete amberboom, mijn lievelingsboom, en roep mijn gedachten naar Luiard, m’n buurman. Z’n hut staat naast de onze in het rijtje personeelswoningen op het land van meneer Sutton. Drie kleine jachthutten met gammele veranda’s en lekkende daken. Nummer twee, overeind gehouden door de andere hutten die er als boekensteunen aan weerszijden tegen aanleunen, is de onze. De hutten staan zo dicht op elkaar dat ik elk van de drie kan raken als ik van hieraf naar beneden spuug.

Luiard zit op z’n knieën in de schaduw achter num-

mer één. Hij graaft regenwormen op omdat hij vanmiddag naar de rivier wil. Met gerimpelde handen laat hij een paar dikke wurmen in een gedeukt conservenblik met aarde vallen. Dan zegt hij: 'De treinen bezit ie niet.'

Ik kan alleen maar raden waar de wagons naartoe gaan en waar ze geweest zijn. Ik doe alsof ze 'lenige leeuwen, getergde tijgers en dwergpaardjes met pimpelpaarse hoge hoedjes op' vervoeren. Dat staat in *Fabels en Sprookjes*, het rafelige boek waaruit mama voorlas tot ik het zelf kon lezen.

Ik tel de wagons terwijl de trein langs dendert. Vijftien... negentien.

'Waar gaat ie naartoe, denk je?' vraag ik aan Lui aard.

'De vrijheid tegemoet,' zegt hij. Hij laat nog een lange, glibberige wurm in het blik vallen en staat op om de aarde van zijn broek te kloppen. Dan strompelt hij terug naar zijn veranda, traag als honing. Ongeveer zes jaar geleden schoot hij tijdens het schoonmaken van zijn jachtgeweer dwars door zijn eigen schoen heen. Nu heeft hij nog maar twee tenen aan zijn rechtervoet. Sindsdien loopt hij helemaal krom en scheef. Hij begon zichzelf een ouwe lui aard te noemen omdat hij maar twee tenen heeft. Net als de tweevingerige lui aard. Die naam past bij hem, en hoewel mama hem nog steeds meneer Michaels noemt, kan ik me niet herinneren dat ik hem ooit anders genoemd heb dan Lui aard.

Ik blijf doortellen tot zevenentwintig wagons en kijk de trein na tot de staart verandert in een piepkleine zwarte vlo op de bovenkant van een van de pecannotenbomen van meneer Sutton. Zeventien van die bomen staan als soldaten tussen de hutten en het grote huis in om de grens tussen mijn wereld en de zijne te bewaken. Het is maar goed dat meneer Sutton niet van pecannoten

houdt. Als ik ze kan verkopen, mag ik het geld van hem houden.

Ik kijk de trein na tot hij helemaal verdwijnt. Ik weet niet hoe de vrijheid er volgens Luiard uitziet, maar ik stel me voor dat het een land is waar meisjes van negen, zoals ik, niet bang zijn voor hun vader. Waar moeders niet in de put zitten. Waar meneer Sutton niet de hele wijde wereld bezit.

Ineens vraag ik me af of Jack daar naartoe gaat als hij zijn koffers pakt en er met het rodegezelschap van Cauy Tucker op uittrekt.

Jack is m'n vader, al vertik ik het om hem zo te noemen.

Luiard hobbelt de drie scheefgezakte treden naar zijn veranda op. Mama zingt droevige liedjes in onze keuken. De paarden van meneer Sutton eten gras, zorgeloos, alsof ze weten dat ik ze niet mag zadelen omdat ze niet van mij zijn. Ik klim hoger in de amberboom en hoop dat de machinist die trein zal keren en terug zal komen om me op te halen. Om me mee te nemen naar dat verre land. Zoals Luiard zegt: de vrijheid tegemoet.

‘Niet te geloven dat je me lijn liet knappen,’ zegt Luiard plagend om me te herinneren aan ons uitstapje van vorige week. Toen kreeg ik de grootste meerval aan de haak die ik ooit gezien heb. Luiard trekt de vislijn om een haak heen om de rotanstengel te repareren. Hoofdschuddend zegt hij: ‘Die meerval had ik nou nooit laten glippen.’

Ik klauter nog hoger in mijn boom en kijk hoe hij zich klaarmaakt om weer naar de rivier te gaan. Het is net na

het middageten en als ik m'n ogen tot spleetjes knijp, zie ik allerlei deftige hoeden de winkels om het plein binnengaan. Volgens mij hebben de meeste van die mensen nog nooit een meerval aan de lijn gehad of op een plekje in de schaduw wriemelende wurmen uit de grond getrokken. 'Fijn dat het zaterdag is, hè?'

Luiaard knikt. Hij weet dat ik blij ben omdat ik vandaag geen school heb. Omdat ik mama help met de was van haar klanten en Luiaard help met zijn karweitjes, heb ik eigenlijk bijna geen tijd om naar school te gaan.

Ik draai me weer om naar de stad, waar hele gezinnen uit de lunchrooms komen. Ze lijken op mieren die precies op tijd weer teruggaan naar hun nest. 'Wat een tijdverspilling om binnen te zitten,' zeg ik tegen Luiaard. 'Waarschijnlijk horen ze de bomen geeneens.'

Luiaard lacht. Maar het klinkt vriendelijk. Hij staat aan mijn kant.

In onze stad zingen de bomen. Ik ben niet de eerste die ze hoort. De Choctaw-indianen hebben dit gebied Iti Taloa genoemd. Dat betekent: 'de gezangbomen'. Toen kocht de een of andere rijke man uit Virginia al het land op. Hij legde spoorlijnen aan en haalde een draaimolen helemaal uit Europa, zodat er midden in het park kleurige zeemeerminnen almaar rond konden draaien op de muziek. Volgens mij dacht hij dat het daarom niemand wat uitmaakte dat hij de meeste Choctaw-indianen wegjoeg en aan allebei de kanten van de stad een groot wit bord zette met 'Welkom in Millerville' erop. De nieuwe naam sloeg nooit aan. De meeste mensen noemen de stad nog steeds Iti Taloa, en de directeur van het postkantoor neemt brieven voor beide bestemmingen aan. Mij maakt het ook niet uit wat je op de envelop schrijft. Ik noem het gewoon thuis.

Meer dan eens heb ik Jack tegen mama horen zeggen: ‘Het kan jouw volk zeker niks schelen dat ze op gestolen land wonen.’ Zijn stem klinkt altijd bitter en scherp als hij ‘jouw volk’ zegt. Volgens mij komt dat doordat z’n moeder een Choctaw-indiaan was.

‘Het is ook jouw volk,’ heeft mama één keer gezegd. ‘Jouw vader was een Ier, of niet soms?’ Ik weet vrij zeker dat dat de laatste keer was dat ze het waagde Jack tegen te spreken.

Wat Jack ook over Iti Taloa zegt, is: ‘We hebben dan misschien geen goud of diamanten, maar we hebben wel hele goeie aarde.’ Vanwege die aarde lopen er drie spoorlijnen door de stad om katoen en maïs in te laden. Daarom hebben de mensen hier zelfs nu, tijdens de Grote Depressie, nog steeds werk. En daarom kunnen ze ook geld over de balk gooien bij de grote warenhuizen Millerville General en Boel’s Department Store, of zelfs bij de rodeo. Die staat trouwens midden in het centrum van de stad.

Als je vanuit de hemel naar beneden kon kijken om een glimp van Iti Taloa op te vangen, zou je net boven de Jackson Prairie moeten kijken, vlak bij de grens met Alabama. Hier vind je met bomen bedekte hellingen van wel honderdtachtig meter hoog met diepe rivierdalen ertussen uitgesneden. Hier, waar het boerenland als een schort over de rondingen van de waterwegen uitgespreid ligt, vind je pijnbomen, eiken, magnolia’s en ceders. En hier, in de takken van deze bomen, zul je mij, een kind van deze warme, wilde ruimte, waarschijnlijk aantreffen.

Als ik niet vastzit in school, of mama en Luiard aan het helpen ben, zwerf ik barrevoets rond, klauter op rode rotswanden bij de rivieren en drink koud water zo uit de bron. Elke dag scharrel ik door oude bossen vol hardhout en vruchtbare velden; dan doe ik alsof ik verkenner ben

voor een verdwaalde indianenstam of eeuwenoude ruïnes onderzoek. Andere kinderen in de stad spelen met poppen en oefenen op de piano. Daar geef ik niks om. De bomen zijn mijn vrienden, en deze zoete amberboom is m'n hartsvriendin. Vooral omdat ze vlak voor onze veranda geplant is, zodat ik kan zien hoe mama's trouwring bijna van haar magere ringvinger glijdt terwijl ze wortels in een zwarte gietijzeren pan laat vallen. Toen ik nog te klein was om te klimmen, heb ik mijn boom Zoetje genoemd. Nu klauter ik elke dag in haar takken en luister naar haar liedjes.

Op dit moment zingt mijn boom niet. Maar mama wel. Ik zie dat ze haar blonde haar uit haar lange, magere gezicht strijkt en in een paardenstaart bindt. Ik probeer te horen wat ze zingt, maar ik hoor alleen het rollen van de donder boven de paardenweide van meneer Sutton. Ik doe alsof dit het geluid van een rammelende maag is. Een draak die middageten nodig heeft. Mama kijkt naar me door het open keukenraam en snijdt nog meer wortels in plakken voor de stoofpot. Ze houdt op met zingen en glimlacht naar me. 'Jacks lievelingskostje,' zegt ze. Ik denk dat ik niet meer zo veel van stoofpot hou.

Ik leun met mijn rug tegen de stam van Zoetje en kijk hoe de bui langzaam maar zeker onze kant op komt. Mama werpt één blik op de zwarte stapelwolken en begint te praten zoals de regels in de boeken die zij leest. 'In Mississippi,' zegt ze, 'veegt de waanzin alle vloeren schoon voor ze met de donder naar buiten rolt.'

Ik zeg niks. Ik mag dan nog maar een kind zijn, maar ik weet wat mama denkt, want dat voel ik ook. De storm wervelt om me heen en dreigt me met wortel en al uit de grond te rukken. Misschien klamp ik me daarom aan de bomen vast.

Mama zucht, zet de radio harder en zingt mee: 'Yonder Come the Blues.' Haar stem wordt zacht en droevig, en er valt niks meer te raden. Het zal niet lang meer duren voor ze nog dieper wegzakt. In het donkere dal. Zo noem ik het.

Als mama naar het dal gaat, laat ze mij achter. Ze neemt niemand mee. Het is daar zo donker en diep dat niks en niemand haar eruit kan krijgen. Ik ga zitten. En wacht. En bid dat mama gauw terug komt uit het dal en dat ze dan weer van me zal houden.

'Go back blues, don't come this way.' Met vertraagde bewegingen laat ze de wortels in de pan vallen terwijl ze zingt. Ik hoop dat ik nooit zo word als mama. En dat niemand zoals Jack me ooit gaat vertellen wat ik moet doen.

Zoetje hoort mijn gedachten en houdt me stevig vast. Ze begint haar nieuwe lenteblederen aan te trekken. Dat is een teken dat er elk moment wat groots kan gebeuren.

Ze is een lieve boom.

Ik klim hoger en probeer ongemerkt een blik te werpen op drie gespikkelde eieren in een nest. Krijsend voert een spotlijster een duikvlucht naar me uit, dus ik ga maar snel ondersteboven hangen. Mijn jurk stop ik netjes tussen mijn benen.

Ik strek m'n armen ver uit en doe alsof ik een spin ben die een web weeft. De wolken worden zwaar. Luidard schuifelt naar binnen om de bui af te wachten voor hij gaat vissen. Daar gaat hij op zijn rotan schommelstoel zitten, met zijn haan op schoot, en kijkt uit het open raam. 'Als het regent,' zegt hij luid en duidelijk, zodat ik 'm goed kan horen, 'wil God dat we stilzitten en opletten.'

Ik klauter langs de takken van Zoetje naar beneden om bij 'm te gaan zitten. Maar voordat ik langs mama's keu-

kenraam kom, word ik met gegrom begroet. Alleen is het deze keer geen rommelende donder.

Ik schreeuw het uit: 'Mama, er zit een grote, gevaarlijke hond hier buiten!'

Mama geeft geen antwoord. Ze blijft gewoon zingen, langzaam en zacht. Alles gaat aan haar voorbij, ze is alleen nog maar afgestemd op die droevige muziek.

Ik wil het aan Luitaard vertellen, maar hij zit al onderuitgezakt in zijn stoel, met zijn ogen dicht. Daarom besluit ik 'm niet te storen. Ik laat me onder onze scheefgezakte veranda glijden om het grommende beest wat beter te kunnen bekijken. Het duurt even voor mijn ogen aan het donker gewend zijn. De kleuren veranderen van zwart in grijs, en dan wordt alles duidelijk. Eindelijk zie ik wat de lente me gebracht heeft. Een verdwaalde bastaardhond ligt opgerold onder onze hut. Uitgehongerd en schurftig en met een opgezwollen buik vol angst. En vol jonge hondjes.

Tegen de tijd dat ik haar vind, heeft ze, zoals mama zou zeggen, een 'gekwelde paarlenglans' in haar ogen. Die ogen lijken wel koude, ronde knikkers die de duivel net gemaakt heeft. Dat gegrauw, niet veel meer dan een zacht gegrom, is waarschijnlijk alleen een vraag om hulp, maar ik durf haar toch echt niet te aaien. Terwijl ik met opgetrokken benen onder de veranda ga zitten, begeven de wolken het eindelijk en de regen slaat als kogels in. Het lijkt me een goed idee te blijven zitten tot de bui voorbij is. Bovendien durf ik te wedden dat die hond niet alleen hier zit om droog te blijven. Dat zie ik aan die buik.

Ik hou afstand terwijl om ons heen de regen neerstort, in alle lage plekjes onder het huis sijpelt en om mijn modderige tenen spoelt. De winter is al drie weken aan

het inpakken voor vertrek, maar door de regen krijg ik het zelfs koud van de frisse lentelucht.

Ik ga in kleermakerszit in de modder zitten en wed met mezelf dat deze hond een jonkie zal hebben voordat ik tot honderd kan tellen. 'Eén-Mississippi,' fluister ik. 'Twee-Mississippi.' En ja hoor, het eerste jonge hondje wordt geboren als ik bij tweeënnegentig ben. Ik durf geen vin te verroeren.

Ze krijgt alles bij elkaar negen jonkies, en ik kan het bijna niet bijhouden. Ik tel drie zwarte, vier bruine en twee gevlekte hondjes. Ik ben van plan om ze allemaal te houden, dus geef ik ze namen zoals Jingles en Mimi. Maar elke keer dat ik probeer zo dichtbij te komen dat ik er een aan kan raken, laat de moeder haar gele tanden zien en gromt naar me.

Ik wacht bijna een uur, maar nog steeds heeft ze de vruchtzakken niet verwijderd. Ze maakt haar jonkies niet schoon en voedt ze niet. Integendeel: ze smoort er twee onder haar eigen gewicht door bovenop hen te vallen. Ze verroert zich niet, maar blijft gewoon liggen. Ik kan het niet langer aanzien, dus kruip ik dichterbij in de hoop dat ik de andere jonge hondjes kan redden.

Maar net als eerst begint het gegrom. De tanden flitsen. De moeder rukt haar kop heen en weer, kijkt woedend naar mij en dan weer naar haar jonkies. Modder en bloed en het vocht dat bij de geboorte hoort, vliegen door de lucht en blijven op mijn wang plakken. Ik kruip aan de voorkant onder de veranda uit en probeer vanaf de achterkant weer onder het huis te komen. Regen striemt op mijn huid tot ik ongemerkt naar binnen kan glippen tussen doorzakkende steunpalen, kleverige spinnenwebben en wespen die op krachten komen voor de zomer. Ik blijf op m'n buik in de bloedrode modder liggen. Als een